VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 11. lipnja 2025.

Analiza odluke

Pavušek Rakarić protiv Hrvatske
zahtjev br. 21371/22

čl. 8. Konvencije – pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života

Djelomično lišenje poslovne sposobnosti podnositeljičina oca bilo je u skladu s jamstvima koja proizlaze iz članka 8. Konvencije

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u odboru od tri suca, dana 4. veljače 2025. donio je odluku o nedopuštenosti zahtjeva podnositeljice koja je tvrdila da je djelomično lišenje poslovne sposobnosti njezina oca bilo protivno jamstvima koja pruža Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Nakon što je otac podnositeljice zahtjeva, S.P., doživio moždani udar, Centar za socijalnu skrb Sisak (dalje: CZSS) na inicijativu brata podnositeljice i sina S.P.-a započeo je postupak procjene njegove poslovne sposobnosti. Naime, brat podnositeljice smatrao je da S.P. više nije u stanju skrbiti o svojim pravima te da su ista ugrožena *inter alia* i zbog raspolaganja S.P.-ovom imovinom koje je nakon moždanog udara činila podnositeljica. Slijedom iznesenih navoda, djelatnice CZSS-a posjetile su S.P.-a u domu za starije i nemoćne gdje je bio smješten te je na temelju provedenog očevida i drugih dokaza stručni tim CZSS-a donio zaključak da je potrebno pokrenuti postupak za djelomično lišenje poslovne sposobnosti S.P.-a. U izvanparničnom postupku koji se pred Općinskim sudom u Sisku vodio radi lišenja poslovne sposobnosti S.P.-a, podnositeljica zahtjeva imala je status umješača, a S.P.-u je imenovana i posebna skrbnica (*ad litem*), pravnica zaposlena u Centru za posebno skrbništvo Zagreb. Posebna skrbnica se složila s prijedlogom CZSS-a da se S.P. djelomično liši poslovne sposobnosti. Iako je aktivno sudjelovala u postupku, posebna skrbnica nije pristupila na tri ročišta. Općinski sud u Sisku naložio je provođenje psihijatrijskog i neuropsihijatrijskog vještačenja. Tim vještačenjima je utvrđeno da S.P. zbog moždanog udara ima poteškoće u govoru, neurološko oštećenje i teško mentalno oštećenje kao i trajno oštećenje kognitivnih funkcija. Posljedično, sukladno zaključcima iz predmetnih vještačenja, S.P. nije mogao samostalno voditi brigu o sebi i svojim pravima, donositi odluke niti razumjeti važnost sudskog postupka. U sudskom postupku S.P. je ispitan u nazočnosti neuropsihijatra, međutim zbog ograničenih, komunikacijskih i mentalnih sposobnosti sud nije mogao utvrditi njegovu volju u vezi s djelomičnim lišenjem poslovne sposobnosti. Općinski sud u Sisku odbio je podnositeljičin prijedlog da pozove defektologa-logopeda radi omogućavanja komunikacije sa S.P.-om uz obrazloženje da, pored poteškoća u govoru, S.P. ima i niz neuroloških deficita. Konačno, Općinski sud u Sisku je djelomično lišio poslovne sposobnosti S.P.-a u dijelu koji se odnosi na: i) odlučivanje o zdravlju, ii) poslove vezane za osobna stanja: iii) raspolaganje i upravljanje imovinom i svim novčanim sredstvima, iv) poduzimanje pravnih radnji i poslova i

v) zastupanje pred državnim i javnim tijelima. Žalbu podnositeljice protiv prvostupanjske odluke odbio je Županijski sud u Splitu, a Ustavni sud je odbio njezinu ustavnu tužbu.

Pred Europskim sudom podnositeljica je prigovorila da je njezinom ocu povrijeđeno pravo na jednakost stranaka u postupku, pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života te da je S.P. u postupku bio i diskriminiran zbog svoje nemogućnosti govora, pozivajući se pritom na članke 6. stavak 1., 8. i 14. Konvencije.

Europski sud je zahtjev podnositeljice odlučio ispitati samo na temelju članka 8. Konvencije, upućujući na svoje zaključke iznesene u predmetu *Ivinović protiv Hrvatske* (br. 13006/13, stavci 35.-37. te 50., 18. rujna 2014.). Naime, lišenje poslovne sposobnosti, čak i kad je ono djelomično predstavlja miješanje u pravo na poštovanje privatnog života dotične osobe i vrlo je ozbiljna mjera koju treba primijeniti samo u iznimnim okolnostima (*Berková protiv Slovačke*, br. 67149/01, stavak 164., 24. ožujka 2009.). Pritom, iako članak 8. Konvencije ne sadrži izričita postupovna jamstva, ustaljena je praksa Europskog suda da postupak donošenja odluke kojom se miješa u pravo pojedinca zajamčeno člankom 8. Konvencije mora biti pošten i osigurati dužno poštovanje interesa zaštićenih člankom 8. Konvencije. Navedeno dakako vrijedi i za postupak u kojem se odlučuje o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti pojedinca (*Buckley protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 20348/92, stavak 76., od 29. rujna 1996.).

Europski sud je stoga razmotrio jesu li razlozi koji su navedeni kao opravdanje za poduzete mjere „mjerodavni i dostatni“ i je li proces donošenja odluka omogućio dužno poštovanje S.P.-ovih prava, u skladu s člankom 8. Konvencije. Pritom je uzeo u obzir da hrvatske vlasti imaju prednost izravnog kontakta s dotičnim osobama. Naime, zadaća Europskog suda nije da bude zamjena za domaće vlasti pri obavljanju njihovih zadaća vezanih za oduzimanje poslovne sposobnosti, nego je njegova zadaća ocijeniti, u svijetlu Konvencije, jesu li donesene odluke bile u okviru ovlasti koje nacionalne vlasti imaju.

Primjenjujući navedena načela na predmet podnositeljice zahtjeva, Europski sud je utvrdio da se zaključak hrvatskih sudova o nesposobnosti S.P.-a da samostalno vodi brigu o sebi i svojim pravima, temeljio na jednoglasnom mišljenju dvojice vještaka koji su osobno pregledali S.P.-a i obavili uvid u njegovu medicinsku anamnezu. Europski sud je smatrao da je obrazloženje odluka hrvatskih sudova da djelomično liše S.P.-a njegove poslovne sposobnosti i da odbiju prijedlog podnositeljice da se u postupku imenuje defektolog-logoped, bilo dostatno i mjerodavno.

Također, CZSS je unaprijed obavijestio S.P.-a o svojoj namjeri da inicira sudski postupak radi djelomičnog lišenja poslovne sposobnosti, a djelatnice CZSS-a koje su S.P.-a posjetile u domu za starije i nemoćne omogućile su mu je da se o tom pitanju očituje. Isto tako, u postupku pred hrvatskim sudovima utvrđeno je da je podnositeljica zahtjeva, koja je imala punomoć za raspolaganje s prihodima S.P.-a, određeni dio sredstava s njegovog računa prebacila na svoj bez posebnog obrazloženja ili opravdanog razloga. Imajući u vidu sve izneseno, Europski sud je utvrdio da je Općinski sud u Sisku pažljivo odmjerio sve relevantne čimbenike kako bi procijenio razmjernost mjere koju je trebalo poduzeti te je pritom ponudio odgovarajuće razloge za svoje zaključke.

Ocjenjujući poštenost postupka za djelomično lišenje poslovne sposobnosti, Europski sud je primijetio da posebna skrbnica nije bila zaposlenica područnog CZSS-a koji je pokrenuo sudski postupak, već Centra za posebno skrbništvo iz drugog grada. Iako nije pristupila na tri

ročišta, posjetila je S.P.-a u staračkom domu i prisustvovala ostalim ročištima na kojima je postavljala pitanja svjedocima, podnijela podneske i predlagala izvođenje dokaza (*a contrario M.S. protiv Hrvatske*, br. 36337/10, stavci 102.-103., 25. travnja 2013.). Posljedično, Europski sud je smatrao da je posebna skrbnica učinkovito štitila prava i interese S.P.-a u postupku. Ujedno, u predmetnom postupku podnositeljica zahtjeva imala je status umješača na očevoj strani, te je u postupku bila zastupana po odvjetniku koji je kasnije podnio i žalbu, ustavnu tužbu, a u konačnici i zahtjev Europskom sudu.

Slijedom svega navedenog, Europski sud je zaključio da su hrvatski sudovi postupali u skladu s jamstvima koja proizlaze iz članka 8. Konvencije te je zahtjev podnositeljice proglasio očito neosnovanim i odbacio ga.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2025. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava